

We Lwowie, dnia 29. kwietnia 1900.

Aleg. 167**Sprawozdanie**

Komisji gminnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności Departamentu I. za czas od 1. listopada 1898 do 31. października 1899.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie Wydziału krajowego zawiera zestawienie i wyliczenie wszystkich ważniejszych spraw, które przeszły przez biura Departamentu I. t. j. gminnego w czasie od 1. listopada 1898 do 31. października 1899. Wymieniono w niem przedewszystkiem wszystkie uchwały sejmowe w sprawach gminnych, podlegające najwyższej Sankeyi, następnie uchwały sejmowe nie podlegające Sankeyi, zawierające polecenia do Wydziału krajowego albo wezwania do Rządu, a wreszcie zestawiono sprawy ważniejsze, które były przedmiotem urzędowania Wydziału krajowego jako władzy nadzorczej, czuwającej w ustawowo oznaczonym zakresie działania nad pewnymi funkcyami reprezentacyi autonomicznych gminnych i powiatowych. Sprawozdanie to zawiera przeto najdokładniejszy indeks uchwał sejmowych, odnoszących się do spraw gminnych i powiatowych i podaje zarazem wiadomość, w jakim stadyum załatwienia te uchwały się znajdują.

Z pomiędzy spraw ważniejszych, któremi zajmował się Wydział krajowy, bądź to z własnej inicjatywy, bądź też wskutek rozstrząsania w toku instancyi, zasługują na uwagę okólniki wydane do zwierzchności miast i miasteczek w Galicyi w przedmiocie kwalifikacyi funkcyonaryuszy gminnych, tudzież zarządzenia, wydane w celu wykonania kontroli nad zarządem finansowym gmin i powiatów. W tym kierunku przytacza sprawozdanie powiaty, w których dokonano lustracyi, tudzież powiaty, którym udzielono pomocy rachunkowej do przeprowadzenia szkona funduszów powiatowych. Podobne lustracje przeprowadził także Wydział krajowy w niektórych gminach, zwłaszcza miejskich. W czasie od 1. października 1898 do końca września 1899 zwróciło się c. k. Namiestnictwo w 31 wypadkach z propozycyą złożenia naczelników gmin z urzędu, a Wydział krajowy we wszystkich wypadkach zgodził się na te propozyzye.

Z kolei wylicza sprawozdanie wszystkie gminy, którym w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem udzielono pozwolenia na pobór wyższych dodatków gminnych do podatków bezpośrednich ponad 50—100% dodatku. Przy tej sposobności komisya gminna zauważyć musi, że liczba gmin pobierających tak wysokie dodatki w porównaniu z niektórymi dawniejszymi wykazami z poprzednich lat powiększyła się i że zwłaszcza w dwóch powiatach jest stosunkowo do innych powiatów uderzająco wielka. W powiecie drohobyckim jest gmin, które pobierają tak znaczne dodatki 19, a w powiecie brzeżańskim aż 23. Ogółem udzielono w r. 1899 gminom 135 pozwolenia na pobieranie tak wysokich dodatków gminnych. Jakkolwiek

dotatki te są nader wygórowane, liczba wykazanych gmin nie może jednak zaważyć na szali przy ocenieniu stosunków budżetowych gmin z powodu wielkiej liczby istniejących gmin w Galicyi. Dla ocenienia tych stosunków dużo ważniejszym byłoby zestawienie, w jakiej wysokości ogółem wypadają w przecięciu w poszczególnych powiatach dodatki do podatków gminnych, wiejskich i miejskich.

Podobnie jak w zeszłorocznym sprawozdaniu, tak i tego roku przedstawiona jest szczegółowo akcja prowadzona przez Wydział krajowy w celu obrony przeciw pożarom. Przedstawienie tej sprawy dowodzi, że prowadzoną jest od dwóch lat ze szczególnem zamięłowaniem. Akcja ta polegała na wypłacie subwencji, uchwalonej przez Sejm w kwocie 3.000 zł. radzei zawiadowczej krajowego Związku ochotniczych straży pożarnych we Lwowie, na przeprowadzeniu całego szeregu korespondencji z krajowym Związkiem straży ochotniczych, na wydaniu okólników do Wydziałów powiatowych i zaleceniu gminom odpowiednich instrukcji dla straży ochotniczych pożarnych, „obejmujących rozmaite formularze druków dla notatek komisji rewizyjnych, sprawozdań tejsze, wezwań interesowanych do usunięcia braków spostrzeżonych i t. p.“

Najobfitszy i najważniejszy materiał przedstawiają jak zawsze alegata dołączone do sprawozdania zawierające wykazy statystyczne zamknięć rachunkowych w dochodach i wydatkach za rok 1898 reprezentacyi powiatowych, 30 miast, gmin małomiejskich i wiejskich, oraz wykazy prelininowanych na r. 1899 dochodów i wydatków tychże powiatów, miast, miasteczek i gmin wiejskich, wreszcie wykazy instytucyi kredytowych, pozostających pod pośrednim zarządem reprezentacyi autonomicznych, a mianowicie wykazy statystyczne gminnych kas pożyczkowych, powiatowych kas pożyczkowych, powiatowych kas oszczędności, tudzież miejskich kas oszczędności. Wykazy te dostarczają bardzo obfitego materiału dla ocenienia stosunków finansowych reprezentacyi autonomicznych i całej strony budżetowej, na której opiera się egzystencya materialna naszych gmin i powiatów. Z uwagi na doniosłość tej kwestyi i dla zyskania dokładniejszego obrazu stosunków finansowych gmin, zwłaszcza wiejskich, zaznaczyć wypada, że byłoby rzeczą bardzo pożądaną, ażeby Wydział krajowy zamieścił w tych wykazach rubrykę, oznaczającą wysokość dodatków do podatków, pobieranych przez gminy w przecięciu w poszczególnych powiatach, tudzież aby zestawił liczbę gmin, pobierających dodatki do podatków w wysokości między 20—50% za zezwoleniem rad powiatowych. Najbardziej potrzebne są te wykazy dla gmin wiejskich, albowiem gminy miejskie przedstawiają pod tym względem nie tylko wielką różnorodność i odmienne warunki rozwoju, ponoszą specjalne wydatki na bruki, oświetlenie, kanalizację i przeróżne zakłady, ale nadto posiadają różne bardziej obfite źródła dochodu pod postacią opłat i dochodów zmiennych. Gminy wiejskie zaś oprócz dochodów z majątku gminnego, ewentualnie dobra gminnego pokrywają prawie wszystkie wydatki na cele administracyi gminnej dodatkami do podatków i dlatego dla ocenienia stosunków gminnych bardzo potrzebnem jest zestawienie, w jakiej wysokości płaci ludność dodatki do podatków na cele administracyi gminy wiejskiej. Zarazem nadmienić wypada, że byłoby rzeczą nader pożądaną z uwagi na to, że notoryczną jest rzeczą, iż wydatki reprezentacyi powiatowych, a zatem i powiatowe dodatki do podatków w ostatnich latach znacznie wzrosły i że w bieżącym roku kończy się dziesięciolecie, ażeby Wydział krajowy do sprawozdania z czynności Departamentu I. za rok bieżący dołączył zestawienia, wykazujące wzrost dodatków do podatków pobieranych przez autonomiczne reprezentacje powiatowe w ostatnim dziesięcioleciu w porównaniu do poprzedzającego peryodu od r. 1880—1890.

Oceniając sprawozdanie Wydziału krajowego, zaznaczyć wreszcie należy, że w sprawozdaniu tem nie ma ogólniejszych poglądów na stosunki administracyi powiatowej i gminnej, ani też uwag, jak te instytucye funkcjonują i zadanie swe spełniają. Nie ma tam też wzmianki o tem, jakie stanowisko zajmuje Wydział krajowy w obec wielkich zagadnień naprawy urządzeń powiatowych i gminnych. Komisya gminna nie podnosi tego jako zarzutu, albowiem fakt ten znajduje zupełne usprawiedliwienie, że jest to tylko sprawozdanie z czynności biurowych Departamentu I. I owszem poczytać należy to za dodatnią stronę, że sprawozdanie to jest czysto przedmiotowe, wolne od wszelkiego zabarwienia i nie zawiera już tego rodzaju uwag, jak niektóre dawniejsze sprawozdania z poprzednich lat,

jakoby za pomocą stosowania przeróżnych drobnych środków administracyjnych, pomnożenia lustratorów, ściśnienia kontroli, wywierania silniejszego nacisku z góry na niższego rządu korporacye autonomiczne dało się osiągnąć istotną sanacyę i prawdziwą naprawę w stosunkach administracyi lokalnej gmin i powiatów. Środki te mogą być pożyteczne, nikt temu nie przeczy, ale doświadczenie wykazało, że przyniosły tylko nieznaczne rezultaty w porównaniu do wielkich niedostatków i rozlicznych ujemnych zjawisk, które objawiają się ustawicznie we funkcyach i urządzeniach tychże autonomicznych korporacyi.

Na podstawie niniejszego wywodu komisya gminna wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności Departamentu I. za czas od 1. listopada 1898 do 31. października 1899 Sejm przyjmuje do wiadomości.

Zastępca Przewodniczącego:

Zaleski.

Sprawozdawca:

Górski.

